



2023-04-27

Sveriges Regering

Sveriges Riksdag

Europaparlamentet

EU-kommissionen

## Europaforum Norra Sveriges synpunkter på kompetensförsörjning

*Europaforum Norra Sverige (EFNS) är ett nätverk för politiker på lokal och regional nivå från Norrbotten, Västerbotten, Jämtland Härjedalen och Västernorrland. EFNS är en mötesplats och kunskapsarena där EU:s politik analyseras och diskuteras i de avseenden där den berör norra Sverige. EFNS bevakar Europafrågor för att påverka EU:s lagstiftning, EU:s strategier och handlingsprogram samt EU:s budget. Syftet med EFNS är att tillvarata norra Sveriges intressen både på den europeiska arenan och i förhållanden till den nationella nivån i frågor med ett tydligt europeiskt perspektiv.*

Med bakgrund i norra Sveriges storskaliga gröna industriomställning önskar Europaforum norra Sverige framföra synpunkter på EU:s insatser för kompetensförsörjning kopplat till norra Sveriges ledande initiativ kring den gröna omställningen. Detta med anledning av Europaåret för Kompetens 2023<sup>1</sup>, Industriplanen för den gröna given<sup>2</sup>, Den europeiska kompetensagendan<sup>3</sup> och Net Zero Industry Act<sup>4</sup>.

### **EFNS vill härmed föra fram sina perspektiv på kompetensförsörjning och uppmanar EU att:**

- uppmärksamma att svenska regioner har en betydande roll i regional utveckling och kompetensförsörjning genom sitt arbete med smart specialisering (S3) och regionala utvecklingsstrategier. EU bör därför inkludera regioner i EU:s strategiska diskussioner om unionsgemensamma insatser för utbildning, kompetens och rörlighet på arbetsmarknaden inför beslut om exempelvis IPCEI, SRIA och finansiella stöd från EIB.
- tillvarata norra Sveriges erfarenheter av storskalig grön industriomställning genom att främja en plattform där europeiska regioner i storskalig grön omställning och tillväxt kan lära av varandra. Norra Sverige kan utgöra en pilot för att öka takten, testa och implementera initiativ och insatser från EU inom kompetensförsörjning och omställning kopplat till NextGeneration EU, The Green Deal och RePower EU.
- uppmärksamma att den gröna omställningen skapar efterfrågan på ny kompetens inom privat och offentlig sektor av både högutbildad arbetskraft och arbetskraft med icke-akademisk utbildning. Samt att offentliga insatser som stöttar industriinvesteringar, exempelvis EIB bör följas med stöd till "mjuka" insatser i form av kompetensförsörjning och att rusta samhället för uppskalning och tillväxt.
- uppmärksamma universitetens centrala roll för EU:s kompetensförsörjning som utbildningsanordnare och motor för regional utveckling genom deras samverkan med industri och små samt medelstora företag.

### **Strategiska dialoger med lokal och regional nivå i utformandet av EU:s insatser för kompetensförsörjning**



Europeiska regioner och kommuner har ett betydande ansvar för kompetensförsörjning genom strategiskt arbete, samverkan och genomförande av operativ verksamhet. I Sverige utvecklar regioner förutom Smarta specialiseringsstrategier (S3) Regionala utvecklingsstrategier (RUS) utifrån den svenska förordningen om regionalt utvecklingsansvar. Utifrån förordningen tar regionerna fram mål och prioriteringar för regional kompetensförsörjning, samt bedömningar av regionens kompetensbehov inom offentlig och privat sektor på kort och lång sikt. De regionala utvecklingsstrategierna omfattar till exempel tillväxtfrågor såsom innovation, näringsliv, transport och kultur. Därtill har de svenska kommunerna en avgörande roll för kompetensförsörjning genom ansvaret för grundskola, vuxenutbildning och integration av nyanlända. Därför efterfrågar norra Sverige utökade regionala strategiska dialoger med EU:s institutioner när det gäller kompetensförsörjning.

Genom dessa roller har regioner och kommuner goda förutsättningar att bidra till EU:s ambitioner gällande kompetensförsörjning genom sin insyn i regionala arbetsmarknader och de verktyg som bidrar till att attrahera och att utbilda arbetskraft till regionens företag och offentliga verksamheter. Europas omfattande utmaningar kan bara hanteras genom samverkan på alla nivåer. EFNS uppmanar därför EU-kommissionen att inkludera regioner i EU:s strategiska diskussioner om unionsgemensamma insatser för utbildning, kompetens och rörlighet på arbetsmarknaden. Regionerna bör därför inkluderas i strategiska dialoger med EU:s institutioner inför beslut om exempelvis IPCEI, SRIA och finansiella stöd från EIB.

Den gröna omställningen i norra Sverige realiserar bland annat genom stora privata investeringar och investeringsstöd via EIB, Horisont Europa och EU innovation fund. Omställningen innebär ett stort omställningstryck på hela samhället och ett utökat behov att komplettera dessa storskaliga investeringar vilket kapaciteten inom dagens ESF+-finansiering inte klarar av att hantera. De investeringar som beviljat stöd från EIB eller IPCEI behöver mötas upp med "mjuka" investeringar som rustar samhället för tillväxt och uppskalning av offentliga tjänster så som utökade insatser för up-skill, re-skill<sup>5</sup> och rekrytering till norra Sverige.

### **Arbetskraft med olika utbildningsnivåer**

Arbetsmarknaden är under ständig omvandling och de senaste årens gröna och digitala omställning har skapat ett behov av extremt snabb förändringstakt för arbetsgivare och arbetstagare. Den storskaliga industriomställningen skapar förändringar både när det gäller vilken typ av kompetens som efterfrågas men även när det gäller frågan om var i Europa kompetensen behövs. De storskaliga investeringarna på 100 miljarder euro i norra Sverige har skapat ett behov av extrem omställning och nyrekrytering av 100 000 personer till norra Sverige.

Den stora gröna industriomställningen i norra Sverige innebär stora kompetensbehov som kan mötas genom insatser för att up-skilla och re-skilla samt rekrytering av ny arbetskraft. Behovet gäller både utbildningsinsatser för högutbildad arbetskraft som rekryteras ur en global arbetsmarknad samt yrkesgrupper med lägre utbildning i både privat och offentlig sektor.

Utöver insatserna som redan görs för akademien bör EU-kommissionen bör anta initiativ som i högre utsträckning svarar mot samhällets gröna omställning på olika utbildningsnivåer.



Genom att också inkludera det regionala perspektivet i EU:s insatser för kompetensförsörjning och den gröna samhällsomvandlingen ökar chanserna att de gemensamma insatserna blir framgångsrika och att framtida insatser för kompetensförsörjning utvecklas med lokal hänsyn för att skapa synergier med befintliga insatser. I detta arbete kan svenska regioner vara en god partner till EU genom sitt nationella samverkansuppdrag och sitt arbete med S3.

### **Universitetens centrala roll för EU:s kompetensförsörjning**

Universiteten har en central roll för EU:s kompetensförsörjning som utbildningsanordnare, motorer för regional utveckling och genom deras samverkan med industri samt små och medelstora företag, De är en viktig partner i regionala och nationella insatser för utbildning och kompetensförsörjning. Genom rollen att generera ny kunskap och utbildningsanordnare för bör därför inkluderas i EU:s strategiska arbete med utbildning i högre utsträckning för att tydligare bidra och stötta samhällets gröna omställning.

### **Pilot för kompetensförsörjning baserad på norra Sveriges erfarenheter storskalig grön industriomställning**

EFNS uppmanar EU att uppmärksamma att de aktuella utmaningarna i norra Sverige inom kompetensförsörjning kräver innovativa lösningar som är nära kopplade till regionernas smarta specialiseringsområden. De gröna industrierna är pionjärer vilket medför att man upptäcker nya behov och behöver nya kompetenser och rekryteringsmodeller. Det är viktigt att EU därför fortsatt stimulerar och premierar laborativa och innovativa lösningar för kompetensförsörjning så som European Educational area, European Skills Agenda i både mindre och större skala.

Norra Sverige är i uppstarten och tar en ledande roll i den storskalig samhällsomvandling som anpassar regionerna och kommunerna till en storskalig grön industriell omställning vilket kommer att utgöra ett betydande bidrag till Europas gröna omställning. Detta är en omvandling som många europeiska regioner kommer att behöva gå igenom innan ambitionerna om den gröna omställningen förverkligats. Norra Sveriges är tidiga i denna process och genomför ett antal innovativa projekt med egna medel, statliga insatser och med stöd av Fonden för rättvis omställning (FRO) och Europeiska Socialfonden (ESF+). Dessa ger initiala erfarenheter av att leda och genomföra denna omställning. Det är dock tydligt att dessa fonder inte är tillräckliga för att klara av att möta de extraordinära insatser som krävs för norra Sveriges disruptiva gröna omställning.

EU bör därför finansiera ett initiativ där europeiska regioner i disruptiv omvandling kan lära av varandra med norra Sverige som pilot som utvecklar anpassade insatser kring kompetensförsörjning, regional planering och samhällsservice som möjliggör för europeiska regioner att lära av varandra. Detta initiativ kan lämpligen finansieras som en pilot inom till exempel det föreslagna Net-Zero Academy, European Skills Academy eller det befintliga European Educational Area. Detta i enlighet med artikel 149 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt att stödja medlemsstaternas åtgärder, att uppmuntra samarbete och att tillhandahålla jämförande analyser och rådgivning samt att främja innovativa tillvägagångssätt. Detta pilotprojekt kan stödja insatser på sysselsättningsområdet, utveckla utbyte av information, beprövade erfarenheter, tillhandahålla jämförande analys och rådgivning, främja nyskapande tillvägagångssätt och utvärdera erfarenheter.





## Antaget vid Europaforum Norra Sverige 27 april 2023, Umeå

**Jonas Andersson (S)**  
Region Jämtland Härjedalen

**Elise Ryder Wikén (M)**  
Region Jämtland Härjedalen

**Lars-Gunnar Nordlander (S)**  
Kommunförbundet i  
Jämtland Härjedalen

**Daniel Danielsson (C)**  
Kommunförbundet i  
Jämtland Härjedalen

**Åsa Ågren Wikström (M)**  
Region Västerbotten

**Rickard Carstedt (S)**  
Region Västerbotten

**Ann Åström (S)**  
Region Västerbotten

**Anders Öberg (S)**  
Region Norrbotten

**Isak Utsi (S)**  
Norrbottens Kommuner

**Ulrica Hammarström (S)**  
Norrbottens Kommuner

**Mats Hellhoff (SD)**  
Region Västernorrland

**Jonny Lundin (C)**  
Region Västernorrland

**Erik Lövgren (S)**  
Kommunförbundet  
Västernorrland